

**НАЗВА ДИСЦИПЛІНИ:**  
**ТЕОРІЯ ЕКОНОМІЧНОГО ЗРОСТАННЯ**

**II. Цикл професійної підготовки.**  
**2.2. Вибіркові дисципліни**

**ВИКЛАДАЧ:** Бандура Олександр Вікторович, доктор економічних наук, доцент  
e-mail: o.bandura@ukma.edu.ua

**ЗАГАЛЬНЕ НАВАНТАЖЕННЯ:** 3 кредити ECTS

Заняття в аудиторії: 26 год

Самостійна робота слухачів курсу: 64 год.

Форма підсумкового оцінювання: залік.

**АНОТАЦІЯ**

Курс спрямований на вивчення макроекономічної теорії, що пояснюють причини та джерела економічного зростання в довгостроковій перспективі. Розглядаються основні напрями сучасного моделювання макроекономічної динаміки в довгостроковій перспективі, переваги та недоліки різних типів моделей економічного зростання, межі адекватності моделей, які визначаються необхідністю прийняття тих чи інших припущень, що спрощують модель.

**МЕТА І ЗАВДАННЯ**

Метою курсу є ознайомлення студентів з основними напрямками сучасного моделювання довгострокового тренду економічного зростання з метою розкриття природи факторів, що зумовлюють стале економічне зростання, принципів взаємозалежності між факторами та результатів впливу економічної політики на темпи зростання.

**РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ, МЕТОДИ ВИКЛАДАННЯ І ФОРМИ ОЦІНЮВАННЯ**

Результати навчання	Методи викладання і навчання	Форми оцінювання
Формулювати, аналізувати та пропонувати рекомендації (рішення) щодо економічної політики.	Лекції, семінари, аналіз кейсів, ситуаційні вправи	Усне опитування, письмові роботи, індивідуальні презентації
Аналізувати можливі наслідки рекомендації (рішення) щодо економічної політики та пропонувати альтернативні варіанти економічної політики.	Лекції, семінари, практичні заняття, кейси, презентації	Індивідуальна презентація
Демонструвати навички самостійного опанування новими знаннями	Лекції, дискусійні семінари	Письмова робота

**ЗМІСТ КУРСУ**

### Тематичний план

№№	Заняття (Тема, зміст)	Лекція (год)	Семінар (год)
1.	<p><b>Тема 1: Причини відокремлення довгострокових та короткострокових моделей економічного зростання. Скорочена історія виникнення та розвитку таких моделей.</b></p> <p><b>Зміст:</b> Скорочена історія розвитку світової економічної думки та фундаментальні проблеми економічної теорії. Мікро- та макроекономіка. Економічні цикли, випадкові коливання та тренди: довгостроковий (теорії зростання) та короткостроковий (теорії циклу) аналізи – принципова різниця чи вимушений крок? Скорочена історія розвитку теорій зростання та циклів, основні напрямки сучасного розвитку, необхідність синтезу мікро- та макро.</p>	2 години	2 години Обговорення
2.	<p><b>Тема 2: Моделі зростання з екзогенними темпами заощадження. Модель Солоу-Свана</b></p> <p><b>Зміст:</b> Загальна структура моделей загальної рівноваги. Модель Солоу-Свана: неокласична виробнича функція, фундаментальне рівняння моделі Солоу-Свана. Стабільний стан (steady state). Вплив рівня заощаджень та ступеню депресіації капіталу на темпи зростання. Золоте правило рівня запасів капіталу у стабільному стані. Перехід від одного стабільного стану до іншого, визначеного згідно Золотого правила.</p>	2 години	2 години Обговорення, Індивідуальна презентація
3.	<p><b>Тема 3: Технологічний прогрес в моделі Солоу-Свана. Моделі ендегенного зростання. Інші виробничі функції та теорії зростання</b></p> <p><b>Зміст:</b> Технологічний прогрес в моделі Солоу-Свана. Що може, а що не може пояснити модель Солоу-Свана (та взагалі теорії екзогенного зростання). Теоретичні проблеми неокласичної теорії. АК- модель. Ендегенне зростання з перехідною динамікою. Виробнича функція з постійною еластичністю заміщення. Виробнича функція Леонтьєва та суперечність Харрода-Домара. Модель зростання з пасткою жебрацтва.</p>	2 години	2 години Обговорення, Індивідуальна презентація

4.	<b>Тема 4: Моделі зростання з оптимізацією поведінки споживачів. Модель Ремсі</b> <b>Зміст.</b> Поведінка домашніх господарств. Фірми. Принцип рівноваги. Альтернативне оточення. Стабільний стан (steady state). Перехідна динаміка: фазова діаграма, форма стабільної руки, поведінка норми заощаджень, запасів капіталу та випуску продукції. Гетерогенність домашніх господарств. Нефіксована ставка тимчасових преференцій.	4 години	4 години Обговорення, Індивідуальна презентація
5	<b>Тема 5: Розширення моделі зростання Ремсі</b> <b>Зміст:</b> Включення уряду до моделі. Ефект ставки податків. Пристосування витрат до інвестицій. Рівновага з заданою ставкою проценту. Модель Ремсі для відкритої економіки. Світова економіка з обмеженням міжнародного кредиту. Економічне зростання і моделі з обмеженими горизонтами.	2 години	2 години Обговорення, Індивідуальна презентація
6	<b>Тема 6: Одно-секторна модель ендегенного зростання</b> <b>Зміст:</b> Модель АК: рівновага між поведінкою фірм та домашніх господарств, фазова діаграма. Одно-секторна модель з фізичним та людським капіталом. Моделі, що самостійно навчаються та зовнішні ефекти знань. Суспільні послуги та ендегенне зростання. Перехідна динаміка.	2 години	2 години Обговорення, Індивідуальна презентація
7.	<b>Тема 7: Технологічні зміни: модель зі зростаючою кількістю продуктів та модель ступенів якості Шумпетера.</b> <b>Зміст:</b> Виробники кінцевого продукту. Дослідницькі фірми. Домашні господарства та рівновага. Детермінанти темпів зростання. Ефекти масштабу та вартість досліджень. Ерозія монопольної влади та конкуренція. Модель технологічних змін Ромера.	2 години	2 години Обговорення Індивідуальна презентація
8.	Підсумкова письмова робота – 2 години		

## УМОВИ ВИЗНАЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОГО РЕЙТИНГУ

Форми оцінювання	Кількість	Максимум балів за один вид роботи	Разом
Робота на практичному занятті (виступ, коментарі тощо)	7	2	14
Відвідування лекцій	7	1	7
Підсумкова контрольна робота	1	29	29
Індивідуальна презентація (виступ)	2	10	20
Залік	1	30	30
Разом			100

## ВИМОГИ І КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Оцінювання успішності за кожним із запланованих видів робіт здійснюється у відповідності до таких критеріїв:

Види робіт	Кількість балів за відповідний вид роботи	Критерії оцінювання
Презентація	7	Презентація <i>логічно структурована, чітко розкриває основні положення теми. Студент демонструє володіння матеріалом, здатність відповісти на запитання аудиторії, аргументувати власну позицію.</i>
	3-6	Презентація повною мірою не відповідає тим чи тим вимогам, викладеним вище.
	1-2	Презентація підготовлена із запізненням та/або не відповідає визначеним вимогам, містить помилкові твердження. Аспірант не демонструє належної підготовки та/або не готовий відповісти на змістовні запитання по темі.
Опитування, участь в обговоренні теми	2	Студент бере участь в обговоренні питань, теми, презентації або в загальній дискусії, демонструє адекватне володіння відповідним матеріалом.

	1	Участь студента в обговоренні питань, теми, презентації або в загальній дискусії переважно пасивна, при цьому студент не завжди демонструє адекватне володіння відповідним матеріалом але присутній на занятті.
Письмова робота (завдання)	25-30	Студент в повному обсязі відповідає на питання роботи. Повна відповідь передбачає формулювання базових рівнянь та розуміння причин прийняття тих чи інших припущень моделі, побудування фазової діаграми моделі з визначенням рівняння для кожної лінії фазової діаграми. Розуміння меж адекватності моделі.
	15-25	Завдання білету здебільшого виконано, відповіді лише частково відповідають зазначеним вище вимогам.
	1-15	Відсутня повна відповідь на більшість (всі) питань(ня) роботи, але частково надана відповідь, хоча б на одне з них
Залік	27-30	Студент в повному обсязі відповідає на питання білету, а також може чітко відповісти на додаткові питання. Повна характеристика моделі передбачає формулювання базових рівнянь та розуміння причин прийняття тих чи інших припущень моделі, побудування фазової діаграми моделі з визначенням рівняння для кожної лінії фазової діаграми. Розуміння меж адекватності моделі.
	15-27	Завдання білету здебільшого виконано, відповіді лише частково відповідають зазначеним вище вимогам.
	1-14	Студент надає відповідь не на всі питання білету, а відповідь, що надається є неповною.
	0	Завдання білету не виконані. Відсутня задовільна відповідь хоча б на одне питання білету.

**Порядок перерахунку рейтингових показників нормованої 100-бальної  
університетської шкали оцінювання в національну 4-бальну шкалу та шкалу ECTS**

За шкалою університету	За національною шкалою		За шкалою ECTS
	Екзамен	Залік	
91 – 100	Відмінно	Зараховано	A (відмінно)
81 – 90	Добре		B (дуже добре)
71 – 80			C (добре)
66 – 70	Задовільно		D (задовільно)
60 – 65			E (достатньо)
30 – 59	Незадовільно	Не зараховано	FX (незадовільно – з можливістю повторного складання)
1 – 29			F (неприйнятно – з обов’язковим повторним курсом)

Мінімальний пороговий рівень оцінки за роботу в семестрі (допуск до заліку) складає 30 балів. **У разі отримання оцінки «неприйнятно»** (нижче 29 балів) аспірант зобов’язаний повторно вивчити дисципліну. У разі отримання оцінки «незадовільно» аспірант має право на перескладання до початку наступного навчального періоду. При цьому максимальна підсумкова оцінка після перескладання може бути лише «достатньо».

### ПОЛІТИКА ДОБРОЧЕСНОСТІ

Виконання навчальних завдань і робота в курсі має відповідати вимогам «Положення про Академічну доброчесність здобувачів освіти у НаУКМА» (затверджене наказом № 112 від 07.03.2018 року): [https://www.ukma.edu.ua/index.php/about-us/sogodennya/dokumenty-naukma/cat\\_view/1-dokumenty-naukma/12-normativna-baza-naukma/6-systema-zabezpechennia-iakosti-osvitnoi-diialnosti-ta-iakosti-vyshchoi-osvity/71-normativni-dokumenty](https://www.ukma.edu.ua/index.php/about-us/sogodennya/dokumenty-naukma/cat_view/1-dokumenty-naukma/12-normativna-baza-naukma/6-systema-zabezpechennia-iakosti-osvitnoi-diialnosti-ta-iakosti-vyshchoi-osvity/71-normativni-dokumenty)

### РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА

#### Основна література

1. R. Barro, X. Sala-i-Martin. Economic Growth. 2<sup>nd</sup> ed. – MIT Press, USA, 2004. – 654p.
2. Mankiw G. Macroeconomics. 4<sup>th</sup> ed. – Worth Publisher, NY, USA, 2000. – 543 p. чи Манків Г.Н. Макроекономіка / Пер. з англ. – К.: Основи, 2000.
3. Romer D. Advanced macroeconomics. : McGraw-Hill, USA, 1996 – 540p.

#### Додаткова література

4. Кондратьев Н.Д. Проблемы экономической динамики. – М.: Экономика, 1989. – 526с.